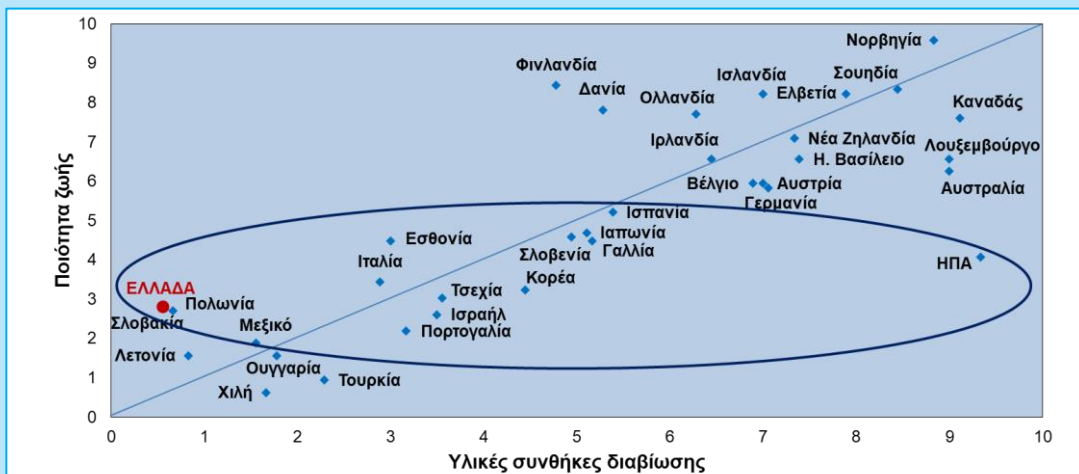

Υλικές συνθήκες διαβίωσης και ποιότητα ζωής στην Ελλάδα και αλλού...

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ, [How's life? 2017](#) (Μάιος 2018), η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα στο χαμηλότερο σημείο όσον αφορά στις υλικές συνθήκες διαβίωσης. Όταν ερωτάται πόσο ικανοποιημένος είναι από τη ζωή του, με άριστα το 10, ο μέσος Έλληνας βαθμολογεί τη ζωή του με 6,2, μια από τις χαμηλότερες βαθμολογίες στις χώρες του ΟΟΣΑ. Αυτό είναι ένδειξη άμετρης απαισιοδοξίας, όχι χωρίς βάση εάν αναλογισθεί κανείς τι έχει συμβεί στη χώρα την τελευταία 10ετία. Από τα ψηλά της εφήμερης ευημερίας με δανεικά, οι Έλληνες βρέθηκαν ξαφθάνικά στα χαμηλά στα πλαίσια της οικονομικής εξοικονόμησης πόρων για την εξυπηρέτηση του χρέους. Από την άλλη μεριά, η Ελλάδα έχει το επίπεδο ποιότητας ζωής που, αν και σχετικά χαμηλό, διαθέτουν χώρες με υψηλότερες υλικές υποδομές απ' ό,τι η Ελλάδα, όπως η Ιταλία, η Πορτογαλία, το Ισραήλ, η Κορέα, και, οριακά, ακόμη και οι ΗΠΑ. Όπως συμβαίνει και με χώρες, όπως η Δανία και η Φινλανδία, που έχουν πολύ υψηλότερο επίπεδο ποιότητας ζωής απ' ό,τι θα δικαιολογούσαν οι υλικές συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού. Χώρες πρωταθλήτριες, και στις υλικές ανέσεις και την ποιότητα της ζωής, είναι η Νορβηγία, η Σουηδία, ο Καναδάς και η Ελβετία. Σήμερα, βεβαίως, η ελληνική οικονομία ανακάμπτει σταδιακά, και η κοινωνία προσβλέπει σε καλύτερες μέρες, όπως καταγράφεται στον δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Σε κάθε περίπτωση, ο μέσος Έλληνας (και σε παρένθεση ο μέσος πολίτης στις χώρες του ΟΟΣΑ) έχει €14,4 χιλ. το χρόνο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα (€25,9 χιλ.) και ζει σε νοικοκυριό με περιουσιακά στοιχεία αξίας κοντά στα €125 χιλ. (€280 χιλ.). Στις ηλικίες 15-64 ετών, έχει πιθανότητα 53,5% να έχει δουλειά (67,7%), με ακαθάριστο εισόδημα λίγο πάνω από €21,3 χιλ. (€37,5 χιλ.). Το 2018, το 14% του εργατικού δυναμικού παρέμεινε στην ανεργία για 1 χρόνο ή περισσότερο (1,7%). Το μέσο ελληνικό σπίτι διαθέτει 1,2 δωμάτια ανά άτομο (1,9), και το 99,5% των σπιτιών διαθέτει εσωτερική τουαλέτα (97,9%). Κατά μέσο όρο, το ελληνικό νοικοκυριό ξοδεύει το 1/4 του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματός του σε ενοίκιο και έξοδα συντήρησης του σπιτιού του (1/5), πέραν των πληρωμών εξυπηρέτησης τυχόν στεγαστικού δανείου. Στον τομέα της υγείας, τα παιδιά που γεννιούνται σήμερα θα ζήσουν πάνω από 81 χρόνια (80,1) και 3 στους 4 ενήλικες δηλώνουν ότι είναι καλά και πολύ καλά στην υγεία τους (2,7 στους 4). Πάνω από 7 στους 10 έχουν τελειώσει τουλάχιστον δευτεροβάθμια εκπαίδευση (7,5 στους 10), αλλά το επίπεδο των βασικών τους γνώσεων υπολείπεται των άλλων Ευρωπαίων, ενώ το ίδιο συμβαίνει και στους 15ρηνες μαθητές στην κατανόηση κειμένου, καθώς και μαθηματικών και επιστημονικών εννοιών. Το 82% δηλώνει ότι μπορεί να βασίζεται στη βοήθεια συγγενών και φίλων σε μια δύσκολη στιγμή (89%). Στις εθνικές εκλογές ψηφίζουν οι 2 στους 3 (2,1 στους 3) και κάτι παραπάνω δηλώνει ότι επηρεάζει την κυβερνητική πολιτική που ασκείται, σε παγκόσμια αποκλειστικότητα μιας και σε άλλες χώρες το τελευταίο συμβαίνει σε πολύ μικρότερο βαθμό (1 στους 3)! Ο αέρας που αναπνέει, όσον αφορά την περιεκτικότητα του σε αιωρούμενα μικροσωματίδια (PM2,5), είναι κατά 75% χειρότερος (39%), με βάση το όριο των 10 μικρογραμμωρίων ανά κυβικό μέτρο που θέτει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Όσον αφορά, όμως, στην ποιότητα του νερού που πίνει, 7 στους 10 δηλώνουν ικανοποιημένοι (8 στους 10). Οι θάνατοι από εγκληματικές ενέργειες ανέρχονται σε 1 ανά 100.000 πληθυσμού (3,6 ανά 100.000), ενώ κοντά στους 2 στους 3 δηλώνουν ότι αισθάνονται ασφαλείς να περπατούν μόνοι τη νύχτα στην περιοχή που διαμένουν (2,1 στους 3). Η χώρα μας έχει το χαμηλότερο ποσοστό αλκοολισμού και αυτοκτονιών στις χώρες του ΟΟΣΑ, όχι μικρό επίτευγμα που φανερώνει τους ισχυρούς συνεκτικούς δεσμούς της ελληνικής οικογένειας και κοινωνίας. Η Ελλάδα, έχει λοιπόν επιδείξει αξιοσημείωτες αντοχές, και μπορεί σχετικά εύκολα να βγει από τη μίζερια. Αρκεί οι Έλληνες να πιστέψουν στις δυνατότητές τους, και η χώρα να επιστρέψει σε ισχυρούς ρυθμούς επενδύσεων και ανάπτυξης, αυτή τη φορά χωρίς δανεικά, με βάση την εργατικότητα, την αποταμίευση και την αριστεία.
- Μικρή επιδείνωση παρουσίασε το οικονομικό κλίμα τον Ιανουάριο του 2019 στις 99,6 μονάδες από 100,9 τον προηγούμενο μήνα, κυρίως λόγω της πτώσης των προσδοκιών στις υπηρεσίες, ενώ στη βιομηχανία, το λιανικό εμπόριο και τις κατασκευές το κλίμα βελτιώθηκε ελαφρά. Ανοδικά συνέχισε να κινείται επίσης ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης, ακολουθώντας μία πορεία που παρατηρείται γενικά σε προεκλογικές περιόδους. Αντίθετα, στην ΕΕ-28 και στην Ευρωζώνη το οικονομικό κλίμα επιδεινώθηκε σημαντικά κυρίως λόγω της περαιτέρω εξασθένησης των προσδοκιών στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες. Η βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης υποστηρίζεται και από την άνοδο του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (+3,4% στο 9μηνο του 2018), συμβάλλοντας στην αύξηση του όγκου λιανικών πωλήσεων (+1,9% το διάστημα Ιαν – Νοε 2018). Την ίδια ώρα, το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών, αν και παραμένει αρνητικό, βελτιώθηκε σε -6,1% στο 9μηνο του 2018, έναντι -7,2% στο σύνολο του 2017 και -6,9% το 2016. Παράλληλα, η γενική βελτίωση του οικονομικού κλίματος φαίνεται ότι επιδρά θετικά και στην άνοδο των καταθέσεων επιχειρήσεων και νοικοκυριών, οι οποίες από τον Ιούλιο του 2015 έχουν αυξηθεί κατά €19,3 δισ. (+€7,6 δισ. το 2018). Επίσης, ο ρυθμός χρηματοδότησης των επιχειρήσεων επέστρεψε σε θετικό έδαφος τον Δεκέμβριο του 2018 (+0,3%), έπειτα από 9 μήνες αρνητικής μεταβολής. Η σταθερή αύξηση των καταθέσεων το 2018, σε συνδυασμό με τον αρνητικό ρυθμό χρηματοδότησης κατά το μεγαλύτερο μέρος του έτους, οδήγησε στην μείωση της παροχής έκτακτης ενίσχυσης ρευστότητας κάτω από το όριο των €2 δισ., σηματοδοτώντας ουσιαστικά την απεξάρτηση των ελληνικών τραπεζών από τον μηχανισμό έκτακτης ενίσχυσης ρευστότητας (ELA).

Τα πλούτη δεν φέρνουν την ευτυχία...

Σχέση μεταξύ υλικών συνθηκών διαβίωσης (οριζόντιος άξονας) και χαρακτηριστικών ποιότητας ζωής (κάθετος άξονας) στις χώρες του ΟΟΣΑ

(ΟΟΣΑ, [How's life? 2017](#))

Σημ.: Στις χώρες που βρίσκονται κοντά στη διαγώνια γραμμή η ποιότητα ζωής είναι απόλυτα αντίστοιχη με τις υλικές συνθήκες διαβίωσης.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Με την ευγενική χορηγία:

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Πόσο καλά ζούμε;

Στην έκδοση του [ΟΟΣΑ, How's life? 2017](#), οι χώρες του ΟΟΣΑ αξιολογούνται με μια σειρά από ποσοτικούς δείκτες, που όλοι μαζί συνθέτουν την εικόνα της ευημερίας σε διαφορετικές χώρες. **Το πόσο καλά ζουν οι πολίτες μιας χώρας είναι συνάρτηση των υλικών συνθηκών διαβίωσης και των χαρακτηριστικών ποιότητας ζωής.** Οι υλικές συνθήκες περιλαμβάνουν το ύψος των εισοδημάτων και του πλούτου και τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας και στην εξασφάλιση στέγασης. Η ποιότητα της ζωής αξιολογείται με βάση την ύπαρξη ισορροπίας μεταξύ εργασίας καισχόλης, το επίπεδο υγείας, εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης του πληθυσμού, το επίπεδο κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης μεταξύ ατόμων, την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, την ποιότητα του περιβάλλοντος, την προσωπική ασφάλεια και, τέλος, το υποκειμενικό επίπεδο ικανοποίησης από τη ζωή κατά δήλωση των ατόμων. Στην ανάλυση που ακολουθεί, όλα τα μεγέθη αναφέρονται κυρίως σε στοιχεία 2015-2016, και, συνεπώς, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή καθώς το ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας έχει αυξηθεί κατά 3,5 π.μ. περίπου έκτοτε και μέχρι το 2018. Ωστόσο, οι συγκρίσεις με μεγέθη άλλων χωρών του ΟΟΣΑ, μάλλον δεν επηρεάζονται από την έλλειψη πιο επικαιροποιημένων στοιχείων.

Υλικές Συνθήκες Διαβίωσης

Στον τομέα του **εισοδήματος και της συσσώρευσης περιουσιακών στοιχείων, το καθαρό διαθέσιμο εισόδημα** του μέσου Έλληνα διαμορφώνεται σε €14,4 χιλ. ή σε 56% του μέσου αντίστοιχου μεγέθους στις χώρες του ΟΟΣΑ, με μόνο την Ουγγαρία, τη Λετονία και το Μεξικό να εμφανίζουν χαμηλότερα μεγέθη. Επίσης, το κάθε ελληνικό νοικοκυριό διαθέτει περιουσιακά στοιχεία ύψους €125 χιλ. περίπου που είναι από τα χαμηλότερα επίπεδα πλούτου στις χώρες του ΟΟΣΑ, και αντιπροσωπεύει το 45% του μέσου επιπέδου.

Στον τομέα-κλειδί που είναι η **απασχόληση και οι αμοιβές**, η Ελλάδα έχει υποστεί τις αρνητικές επιδράσεις της μεγάλης κρίσης και ύφεσης στη δεκαετία που διανύουμε. Δεν είναι, λοιπόν, τυχαίο που έχει το δεύτερο χαμηλότερο (μετά την Τουρκία) **ποσοστό απασχόλησης** (52%) στον πληθυσμό ηλικίας 15-64 ετών, όταν ο μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ είναι 67%, με χώρες όπως η Ελβετία στο 80%, και με τη Σουηδία και την Ολλανδία να ηγούνται της Ευρωπαϊκής Ένωσης με 76% και 75% αντιστοίχως. Επίσης, οι αμοιβές (μικτά) του μέσου Έλληνα με πλήρη απασχόληση ανέρχονται σε €21,3 χιλ. όταν ο μέσος όρος στις χώρες του ΟΟΣΑ είναι €37,5 χιλ., αν και υπάρχουν 6 χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (περιλαμβανομένης της Πορτογαλίας) με χαμηλότερες μέσες αποδοχές. Ένας άλλος δείκτης που αντανακλά τις συνθήκες λειτουργίας της αγοράς εργασίας είναι το **ποσοστό απώλειας εισοδήματος**, δεδομένης της λειτουργίας του κοινωνικού κράτους προστασίας, **σε περίπτωση που κάποιος έχει χάσει τη δουλειά του.** Στην Ελλάδα, όπως και στην Ισπανία, το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 17,5% περίπου των αμοιβών του εργαζομένου στην τελευταία του δουλειά πριν βγει στην ανεργία, όταν η σχετική απώλεια εισοδήματος στη μέση χώρα του ΟΟΣΑ είναι κοντά στο 5%, με την Τουρκία στο 13%. Επίσης, το 58,6% των εργαζομένων στην Ελλάδα υπολογίζεται ότι απασχολούνται σε δουλειές όπου η εκτέλεση των καθηκόντων τους δεν υποστηρίζεται από ανάλογους πόρους, με αποτέλεσμα να υποφέρουν από έντονο **εργασιακό άγχος**, όταν ο μέσος όρος στις χώρες του ΟΟΣΑ είναι 37%. Τέλος, οι Έλληνες δουλεύουν σε ένα περιβάλλον όπου η ανεργία διατηρείται για πολλά χρόνια σε ασυνήθιστο υψηλό επίπεδο, με αποτέλεσμα οι **μακροχρόνια άνεργοι** (άνω του 1 έτους) να αντιστοιχούν στο 17% του εργατικού δυναμικού, όταν ο μέσος όρος στις χώρες του ΟΟΣΑ είναι μόλις 2%, με την Ισπανία στο 9,5%, την Ιταλία στο 6,8% και την Πορτογαλία στο 6,1%.

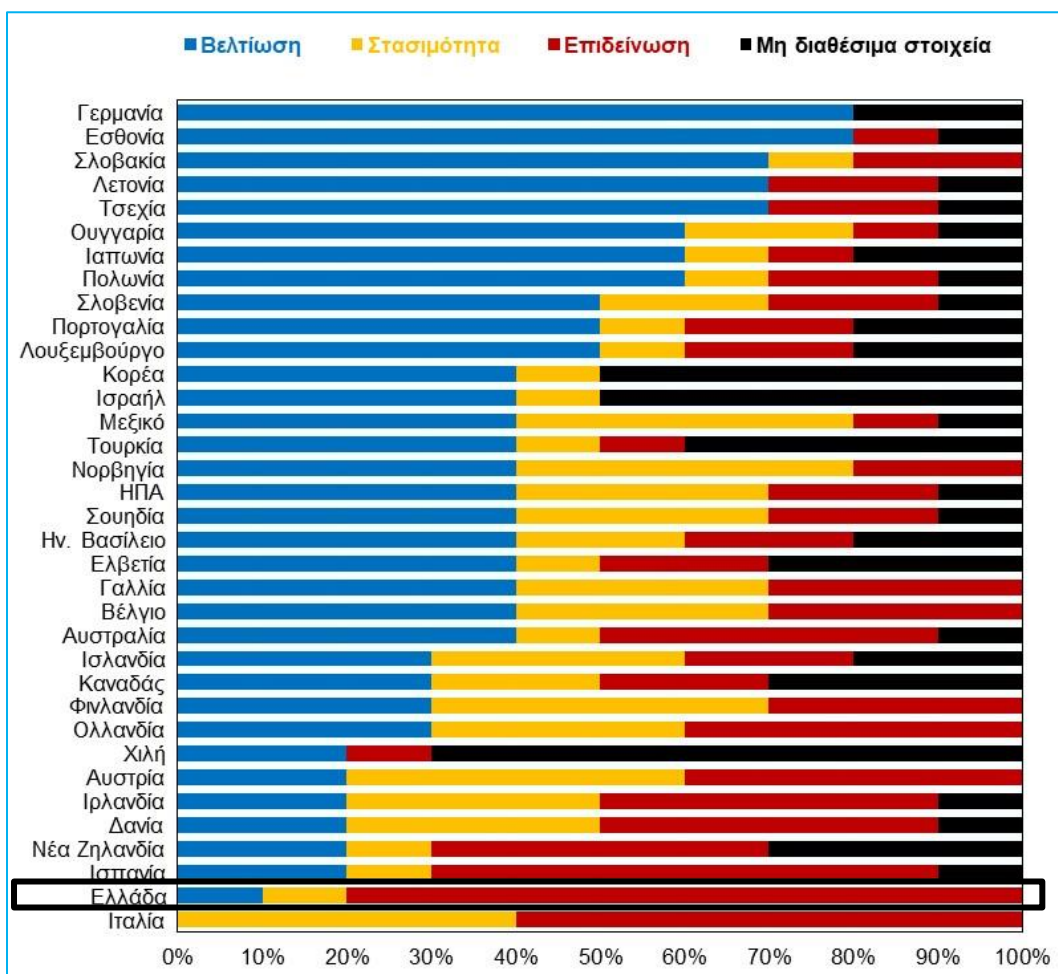
Στον τομέα της **στέγασης**, σε κάθε Έλληνα αντιστοιχούν 1,2 δωμάτια (υπνοδωμάτιο, τραπεζαρία, καθιστικό), όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος στις χώρες του ΟΟΣΑ είναι 1,8 δωμάτια (όσο και στη Γερμανία), στις αγγλοσαξωνικές χώρες (ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο,

Καναδάς) κοντά στα 2,5 δωμάτια, και σε ορισμένες μόνο χώρες του πρώην Ανατολικού Μπλοκ το μέγεθος είναι μικρότερο (κοντά στο 1 δωμάτιο) απ' ό,τι στην Ελλάδα. Επίσης, στην Ελλάδα τα νοικοκυριά υπολογίζεται ότι ξοδεύουν το 1/4 περίπου (23,7%) του διαθέσιμου εισοδήματός τους, μαζί με την Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Εσθονία και τη Λετονία, για στέγαση (ενοίκιο, συντήρηση, αλλά όχι δόσεις στεγαστικού δανείου), όταν στη μέση χώρα του ΟΟΣΑ το αντίστοιχο μέγεθος διαμορφώνεται σε 19%. Τέλος, σχεδόν όλα τα σπίτια στην Ελλάδα (99,5%) έχουν τουαλέτα μέσα στο σπίτι (μ.ό. ΟΟΣΑ 97,9%), με τα ποσοστά να μειώνονται στο Μεξικό (95,8%) και στη Χιλή (91,6%), αλλά και στην Τουρκία (93,5%).

Με βάση τα ανωτέρω στοιχεία, και λαμβάνοντας υπόψη όλους τους σχετικούς δείκτες των υλικών συνθηκών διαβίωσης, στο διάγραμμα Δ01 παρουσιάζεται η μεταβολή σε κάθε χώρα του ΟΟΣΑ σε σχέση με το 2005, και οι χώρες κατατάσσονται κατά

σειρά βελτίωσης. Σημειώνεται ότι μια χώρα μπορεί να βρίσκεται σε χαμηλή θέση κατάταξης εάν έχουν βελτιωθεί λίγο οι δείκτες μιας και ήδη οι συνθήκες είναι ήδη πολύ καλές, με την προϋπόθεση, όμως, να έχουν ταυτόχρονα χειροτερεύσει πολλοί άλλοι δείκτες. Με βάση την προκύπτουσα κατάταξη, λοιπόν, η Ελλάδα βρίσκεται προτελευταία στην κατάταξη, χωρίς αυτό να αποτελεί έκπληξη μιας και στην περίοδο αναφοράς η Ελλάδα υπέστη τη μεγαλύτερη μείωση του ΑΕΠ και της απασχόλησης σε καιρό ειρήνης. Αυτό που εκπλήσσει, όμως, είναι ότι στην τελευταία θέση είναι η Ιταλία, και μια θέση πάνω από την Ελλάδα βρίσκεται η Ισπανία. Στην περίπτωση της Ιταλίας το 60% των δεικτών που αναφέρονται στις υλικές συνθήκες διαβίωσης έχουν χειροτερεύσει και το 40% δείχνει ελάχιστη ή καθόλου βελτίωση. Στην Ελλάδα, τουλάχιστον, το 10% των δεικτών δείχνει βελτίωση και το 80% χειροτέρευση. Αντιστοίχως, στην Ισπανία, το 20% των δεικτών δείχνει βελτίωση και το 70% χειροτέρευση. Χώρες που δείχνουν μεγάλη βελτίωση

Δ01: Μεταβολή σε επιλεγμένους δείκτες υλικών συνθηκών διαβίωσης, σύγκριση με το 2005
(ΟΟΣΑ, *How's life? 2017*)

είναι η Γερμανία και οι περισσότερες χώρες του πρώην Ανατολικού Μπλοκ, με τις περισσότερες άλλες χώρες να παρουσιάζουν βελτίωση στο 30% έως 60% των δεικτών που χρησιμοποιούνται.

Χαρακτηριστικά Ποιότητας Ζωής

Όσον αφορά στην **ισορροπία εργασίας-σχόλης**, οι Έλληνες που δουλεύουν πάνω από 50 ώρες τη βδομάδα ανέρχονται σε 7,3% των απασχολούμενων, με το γεγονός ότι στην Ελλάδα υπάρχουν πολλοί αυτοαπασχολούμενοι να επιβαρύνει την κατάσταση. Ο μέσος όρος στον ΟΟΣΑ, πάντως, είναι 12,6%, με την Τουρκία στο 33,8% και το Μεξικό στο 29,5%, και στις αγγλοσαξωνικές χώρες (ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστραλία) να είναι κοντά στο μέσο όρο του ΟΟΣΑ. Στις ευρωπαϊκές χώρες, με την εξαίρεση της Γαλλίας (7,8%) και της Πορτογαλίας (8,2%), όλες οι άλλες χώρες έχουν ποσοστά μικρότερα της Ελλάδας. Επίσης, υπολογίζεται (με στοιχεία 2010) ότι οι άνθρωποι που δουλεύουν σε καθεστώς πλήρους απασχόλησης αφιερώνουν (στη μέση χώρα του ΟΟΣΑ) 15 ώρες ημερησίως στην ξεκούραση και σε προσωπικές δραστηριότητες, με όλες τις χώρες να κυμαίνονται πολύ κοντά στο μέσο όρο (για βιολογικούς, κυρίως, λόγους), αν και η Γαλλία αναδεικνύεται πρωταθλήτρια στη σχόλη με 16,4 ώρες ημερησίως, με την Ισπανία να ακολουθεί με 15,9 ώρες ημερησίως. Για την Ελλάδα δεν υπάρχουν σχετικά στοιχεία.

Μεγάλη συμβολή στην ποιότητα ζωής έχει, βεβαίως, και η υγεία. Έτσι, χρησιμοποιώντας τον **δείκτη του προσδόκιμου ζωής στη γέννηση**, τα παιδιά που γεννιούνται σήμερα στην Ελλάδα αναμένεται να ζήσουν για 81,1 χρόνια, με το μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ να διαμορφώνεται σε 80,1 χρόνια. Πρωταθλήτρια χώρα αναδεικνύεται η Ιαπωνία (83,9 χρόνια), και στην Ευρωπαϊκή Ένωση η Ισπανία (83 χρόνια). Χώρες με τις χαμηλότερες επιδόσεις είναι η Λετονία (74,6 χρόνια), η Ουγγαρία (75,7 χρόνια) και το Μεξικό (75 χρόνια), με την Τουρκία στα 78 χρόνια. Επίσης, στη βάση απαντήσεων σε ερωτηματολόγιο, οι Έλληνες **ενήλικες που δηλώνουν ότι έχουν «καλή» και «πολύ καλή» υγεία**, ανέρχονται στα 3/4 του

πληθυσμού (74,4%), ποσοστό που υπερβαίνει το μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ (68,7%), με το ποσοστό να είναι στο 88% περίπου στις ΗΠΑ και τον Καναδά, σε αναλογία, ως επί το πλείστον, με το ποσοστό γήρανσης του πληθυσμού. Οι άνω των 65 ετών στην Ελλάδα είναι 20,6% του πληθυσμού, όταν στις ΗΠΑ και Καναδά είναι 15,8% και 17,4% αντιστοίχως.

Στον τομέα-κλειδί που είναι η απασχόληση και οι αμοιβές, η Ελλάδα έχει υποστεί τις αρνητικές επιδράσεις της μεγάλης κρίσης και ύφεσης στη δεκαετία που διανύουμε. Δεν είναι, λοιπόν, τυχαίο που έχει το δεύτερο χαμηλότερο (μετά την Τουρκία) ποσοστό απασχόλησης (52%) στον πληθυσμό ηλικίας 15-64 ετών, όταν ο μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ είναι 67%, με χώρες όπως η Ελβετία στο 80%, και με τη Σουηδία και την Ολλανδία να ηγούνται της Ευρωπαϊκής Ένωσης με 76% και 75% αντιστοίχως.

A02: Δείκτες υλικών συνθηκών διαβίωσης και ποιότητας ζωής (ΟΟΣΑ, *How's life? 2017*)

Δείκτης	Περιγραφή	ΟΟΣΑ	Ελλάδα	Ιταλία	Ισπανία	Τουρκία	Γαλλία	Γερμανία	Σουηδία	ΗΠΑ
Εισόδημα και Περιουσία										
Εισόδημα νοικοκυριών	Καθαρό διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών (σε €, σε τρέχουσες τιμές)*.	25.927	14.396	22.069	19.584	..	26.365	28.495	25.871	37.298
Καθαρός πλούτος νοικοκυριών	Καθαρός πλούτος νοικοκυριών κατά κεφαλή, (σε €, σε τρέχουσες τιμές)*.	280.383	125.262	231.854	292.619	..	238.297	220.286	..	383.489
Απασχόληση και Αμοιβή										
Ποσοστό απασχόλησης Αμοιβές	Απασχολούμενοι ηλικίας 15-64 ετών ως % του πληθυσμού ίδιας ηλικίας. Μέσες ακαθάριστες ετήσιες αμοιβές μισθωτών πλήρους απασχόλησης (σε €, σε τρέχουσες τιμές)*.	67,1	52,0	57,2	60,5	50,6	64,6	74,7	76,2	69,4
Ανασφάλεια στην αγορά εργασίας	Μέση αναμενόμενη απώλεια εισοδήματος λόγω ανεργίας ως % του εισοδήματος από εργασία.	4,9	17,4	8,1	17,3	13,0	5,0	2,0	5,7	3,8
Εντατικοποίηση εργασίας	Ποσοστό εργαζομένων σε δουλειές υψηλής εντατικοποίησης.	36,9	58,6	40,1	40,8	55,2	29,5	33,6	26,3	28,5
Μακροχρόνια ανεργία	Άνεργοι για διάστημα 12 μηνών ή περισσότερο ως % του εργατικού δυναμικού.	2,0	17,0	6,8	9,5	2,2	4,3	1,7	1,2	0,6
Κατοικία										
Δωμάτια ανά άτομο	Μέσος αριθμός δωματίων ανά άτομο, εξαιρουμένων των μπάνιων, κουζινών, αποθηκών και χώρων στάθμευσης.	1,9	1,2	1,4	1,9	1,0	1,8	1,8	1,8	2,4
Οικονομικά προσιτή στέγαση	Ποσοστό του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος που δαπανάται για στέγαση.	19,0	23,7	23,5	21,8	19,6	20,9	20,4	19,6	18,4
Βασική υγιεινή	Ποσοστό πληθυσμού που ζει σε κατοικίες χωρίς εσωτερική τουαλέτα	2,1	0,5	0,6	0,1	6,5	0,5	0,1	0,0	0,1
Ισορροπία μεταξύ Εργασίας και Ζωής										
Ώρες εργασίας	Ποσοστό εργαζομένων που δουλεύουν συνήθως 50 ή περισσότερες ώρες την εβδομάδα	12,6	7,3	3,9	4,5	33,8	7,8	4,6	1,1	11,4
Ελεύθερος χρόνος	Ώρες που αφιερώνουν σε αναψυχή και προσωπική φροντίδα ανά ημέρα εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης.	14,9	..	14,9	15,9	..	16,4	15,6	15,2	14,4
Κατάσταση Υγείας										
Προσδόκιμο ζωής	Προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση σε έτη.	80,1	81,1	82,6	83,0	78,0	82,4	80,7	82,3	78,8
Προσωπική αντίληψη υγείας	Ποσοστό ενηλίκων που δηλώνουν ότι η κατάσταση της υγείας τους είναι καλή ή πολύ καλή.	68,7	74,4	65,6	72,4	66,4	67,8	64,5	79,7	88,1
Εκπαίδευση και Δεξιότητες										
Επίπεδο εκπαίδευσης	Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών με απολυτήριο Λυκείου ή ανώτερης εκπαίδευσης.	74,5	71,7	60,1	58,3	38,5	78,1	86,5	82,7	90,1
Δεξιότητες ενηλίκων	Μέσος βαθμός επάρκειας στη γραμματική και τα μαθηματικά.	262,9	252,9	248,8	248,8	223,0	258,2	270,8	279,1	261,3
Γνωστικές δεξιότητες στην ηλικία των 15 ετών	Μέση βαθμολογία στη γραμματική, τα μαθηματικά και τη φυσική (PISA).	486,1	458,5	485,0	491,4	424,8	495,7	508,1	495,8	487,6
Κοινωνική Στήριξη										
Κοινωνική στήριξη	Ποσοστό πληθυσμού που δηλώνει ότι μπορεί να στηριχτεί σε φίλους ή συγγενείς σε δύσκολες στιγμές.	88,6	82,3	90,8	94,8	85,6	88,4	92,0	91,8	89,9
Συμμετοχή στην Πολιτική και Διακυβέρνηση										
Συμμετοχή στο έργο της κυβέρνησης	Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 16-65 που αισθάνονται ότι έχουν λόγο σε ό,τι κάνει η κυβέρνηση.	32,8	70,9	17,6	23,4	24,0	10,0	24,7	45,3	43,8
Συμμετοχή στις εκλογές	Ψηφοφόροι ως % του συνόλου του πληθυσμού με δικαίωμα ψήφου.	68,6	63,9	75,2	69,8	85,2	74,6	71,5	85,8	68,3
Ποιότητα Περιβάλλοντος										
Ποιότητα νερού	Ποσοστό πληθυσμού που δηλώνει ικανοποιημένος από την ποιότητα του νερού.	80,8	69,3	70,9	72,7	63,0	81,7	93,4	95,0	84,1
Ποιότητα αέρα	Συγκέντρωση μικροσωματιδίων ρύπανσης PM2.5 σε μικρογραμμάρια ανά κυβικό μέτρο, κινητός μέσος 3 ετών (PM2.5: Particulate Matter - αιωρούμενα σωματίδια διαμέτρου μέχρι 2,5 μm ή 0,0025 χιλιοστά ή 3% της διαμέτρου μιας τρίχας της κεφαλής).	13,9	17,5	18,3	11,5	20,0	13,4	14,0	6,2	10,1
Προσωπική Ασφάλεια										
Ανθρωποκτονίες	Αριθμός ανθρωποκτονιών ανά 100.000 άτομα	3,6	1,0	0,8	0,6	1,7	0,6	0,4	1,0	4,9
Αίσθημα ασφάλειας τη νύχτα	Ποσοστό ατόμων που δηλώνουν ότι αισθάνονται ασφάλεια όταν περπατούν μόνα τους τη νύχτα στην πόλη που ζουν.	68,6	61,8	58,3	83,1	60,6	69,6	75,9	75,9	74,1
Ικανοποίηση από τη Ζωή										
Ικανοποίηση από τη ζωή	Αξιολόγηση σε κλίμακα 0 - 10, όπου 10 = απόλυτη ικανοποίηση.	7,3	6,2	7,0	6,9	..	7,2	7,3	8,0	..

* Τα ποσά στην έκθεση του ΟΟΣΑ εμφανίζονται σε δολ. ΗΠΑ, σε τρέχουσες τιμές, σε μονάδες αγοραστικής δύναμης. Η μετατροπή τους σε ευρώ έγινε με την ισοτιμία EUR-USD όπως διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο το 2018.

Μια από τις πιο σημαντικές παραμέτρους που καθορίζουν την ποιότητα ζωής σε μια κοινωνία είναι το **εκπαιδευτικό σύστημα**, που εφοδιάζει τον πληθυσμό με γνώσεις και επαγγελματικές δεξιότητες, ώστε να μπορεί να απασχοληθεί, δημιουργώντας εισοδήματα και συμβάλλοντας δημιουργικά στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας. Έτσι, με βάση το ποσοστό του πληθυσμού 15 έως 64 ετών που έχει τελειώσει τουλάχιστον δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η Ελλάδα με ποσοστό 71,7% υστερεί του μέσου όρου των χωρών του ΟΟΣΑ που διαμορφώνεται σε 74,5%, αλλά και όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (με την εξαίρεση της Ισπανίας με 58% και της Πορτογαλίας με 47%). Υπάρχουν, επίσης, ευρωπαϊκές χώρες από το πρώην Ανατολικό Μπλοκ με ποσοστά που υπερβαίνουν το 90%, που είναι και το ποσοστό στις ΗΠΑ και τον Καναδά. Το ποσοστό, τέλος, στην Τουρκία είναι μόλις 38,5%. Κρίνοντας, επίσης, τις **βασικές γραμματικές και αριθμητικές δεξιότητες** (με στοιχεία 2012) του **ενήλικου πληθυσμού 15 έως 65 ετών**, η βαθμολογία της Ελλάδας ανέρχεται σε 253 μονάδες, όταν ο μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ ανέρχεται σε 263 μονάδες, με την Ιαπωνία και τη Φινλανδία να συγκεντρώνουν 292 και 285 μονάδες αντιστοίχως. Οι περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπερέρχουν κατά πολύ της Ελλάδος, με την αξιωματικότερη εξαίρεση των χωρών της Νότιας Ευρώπης, με την Ιταλία και την Ισπανία, ειδικότερα, στις 249 μονάδες. Τέλος, όσον αφορά στις νεότερες γενιές, εξετάζονται οι **βαθμολογίες 15ρηδων μαθητών σε δοκιμασίες κατανόησης κειμένου, μαθηματικών και επιστημονικών εννοιών**. Η Ελλάδα με βαθμολογία 458 μονάδων βρίσκεται στην τελευταία θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και υπολείπεται του μέσου όρου των χωρών του ΟΟΣΑ (486 μονάδες), με την Ιαπωνία, την Φινλανδία, την Εσθονία και τον Καναδά να έχουν πάνω από 520 μονάδες, και την Τουρκία στις 425 μονάδες. Η βαθμολογία, τέλος, των ΗΠΑ (488 μονάδες) δεν διαφέρει ουσιαστικά από το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ.

Η συνοχή της κοινωνίας σε διαπροσωπικό επίπεδο είναι, επίσης, μια πτυχή της ποιότητας μιας κοινωνίας καθώς αναδεικνύει το ανθρώπινο πρόσωπό της. Έτσι,

το ποσοστό των ανθρώπων που δηλώνουν ότι μπορούν να βασίζονται σε συγγενείς και φίλους σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, στην Ελλάδα ανέρχεται σε 82,3%, επηρεαζόμενο και από την παρατεταμένη κρίση και ύφεση, με το μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ σε 88,6%, και με μικρότερο ποσοστό από την Ελλάδα να απαντάται μόνο στο Μεξικό (80,1%) και την Λετονία (75,9%).

Το 58,6% των εργαζομένων στην Ελλάδα υπολογίζεται ότι απασχολούνται σε δουλειές όπου η εκτέλεση των καθηκόντων τους δεν υποστηρίζεται από ανάλογους πόρους, με αποτέλεσμα να υποφέρουν από έντονο εργασιακό άγχος, όταν ο μέσος όρος στις χώρες του ΟΟΣΑ είναι 37%.

Αναφορικά με την συμμετοχή στα κοινά, η Ελλάδα είναι πρωταθλήτρια χώρα, με το 70,9% (έναντι 32,8% στις χώρες του ΟΟΣΑ) του πληθυσμού 16 έως 65 ετών να δηλώνει ότι έχει λόγο στις αποφάσεις που λαμβάνει η κυβέρνηση! Το αποτέλεσμα καταγράφεται το 2012, όταν η χώρα μας βρισκόταν στην δίνη του α' Μνημονίου και της αναδιάρθρωσης του δημοσίου χρέους, όταν η εθνική κυριαρχία βρισκόταν μάλλον στο χαμηλότερο σημείο της! Έρχεται, δε, σε πλήρη αντιδιαστολή με το **ποσοστό συμμετοχής στις εθνικές εκλογές**, που στην Ελλάδα διαμορφώνεται σε 64% (εκλογές 2015), έναντι 68,6% του μέσου όρου στις χώρες του ΟΟΣΑ, με τις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να καταγράφουν πολύ μικρότερα ποσοστά αποχής από τις εκλογές απ' ότι η Ελλάδα!

Με βάση το ποσοστό του πληθυσμού 15 έως 64 ετών που έχει τελειώσει τουλάχιστον δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η Ελλάδα με ποσοστό 71,7% υστερεί του μέσου όρου των χωρών του ΟΟΣΑ που διαμορφώνεται σε 74,5%, αλλά και όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (με την εξαίρεση της Ισπανίας με 58% και της Πορτογαλίας με 47%). Υπάρχουν, επίσης, ευρωπαϊκές χώρες από το πρώην Ανατολικό Μπλοκ με ποσοστά που υπερβαίνουν το 90%, που είναι και το ποσοστό στις ΗΠΑ και τον Καναδά. Το ποσοστό, τέλος, στην Τουρκία είναι μόλις 38,5%.

Προχωρώντας στον τομέα του **περιβάλλοντος**, το ποσοστό του ελληνικού πληθυσμού που δηλώνει ικανοποιημένο με την **ποιότητα του νερού** ανέρχεται σε 69,3%, έναντι 80,8% στις χώρες του ΟΟΣΑ, που είναι το χαμηλότερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αν και υψηλότερο από την Τουρκία (63%). Όσον αφορά στην **ποιότητα του αέρα**, μετρήσεις (2013) της μόλυνσης της ατμόσφαιρας στη βάση των αιωρούμενων σωματιδίων (PM_{2,5}), σε μικρογραμμάρια ανά κυβικό μέτρο, στην Ελλάδα καταγράφονται 17,5 μονάδες, με μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ τις 13,9 μονάδες. Για λόγους συγκρισιμότητας, σημειώνεται ότι η αντίστοιχη μέτρηση στις ΗΠΑ είναι 10,1 μονάδες, στο Ηνωμένο Βασίλειο 11,3 μονάδες και στη Γερμανία 14 μονάδες. Χώρες με πολύ καθαρή ατμόσφαιρα είναι η Ισλανδία, η Φινλανδία, η Ιρλανδία, η Νορβηγία, η Νέα Ζηλανδία και ο Καναδάς.

Στον τομέα της **προσωπικής ασφάλειας**, εξετάζονται δύο δείκτες: ο **αριθμός των θανάτων από δολοφονική επίθεση, διορθωμένος για την ηλικιακή διάρθρωση, ανά 100.000 άτομα πληθυσμού**, και το **ποσοστό των ατόμων που δηλώνουν ότι αισθάνονται ασφαλείς να περπατούν μόνοι τη νύχτα στην περιοχή που ζουν**. Όσον αφορά στον πρώτο δείκτη, στην Ελλάδα καταγράφονται 1 θάνατος ανά 100.000 πληθυσμού, έναντι 3,6 θάνατοι κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ, με τις ΗΠΑ να καταγράφουν 4,9 θανάτους, τη Ρωσία 11,3 θανάτους, και το Μεξικό 17,9 θανάτους! Σημειώνεται ότι στη Γερμανία καταγράφονται 0,4 θάνατοι και στη Γαλλία 0,6 θάνατοι, ενώ παρόμοια είναι τα μεγέθη και στην Ιταλία, Ισπανία, και Πορτογαλία. Όσον αφορά στο δεύτερο δείκτη προσωπικής ασφάλειας, μόνο το 61,8% του ελληνικού πληθυσμού δηλώνει ότι αισθάνεται ασφαλεία τη νύχτα στους δρόμους, έναντι 68,6% κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ. Το ποσοστό της Ελλάδας είναι από τα χαμηλότερα στις χώρες του ΟΟΣΑ, με μόνο την Ιταλία να καταγράφει ακόμη χαμηλότερο ποσοστό (58,3%), ενώ το Μεξικό έχει το πιο χαμηλό ποσοστό (45,9%) στις χώρες του ΟΟΣΑ.

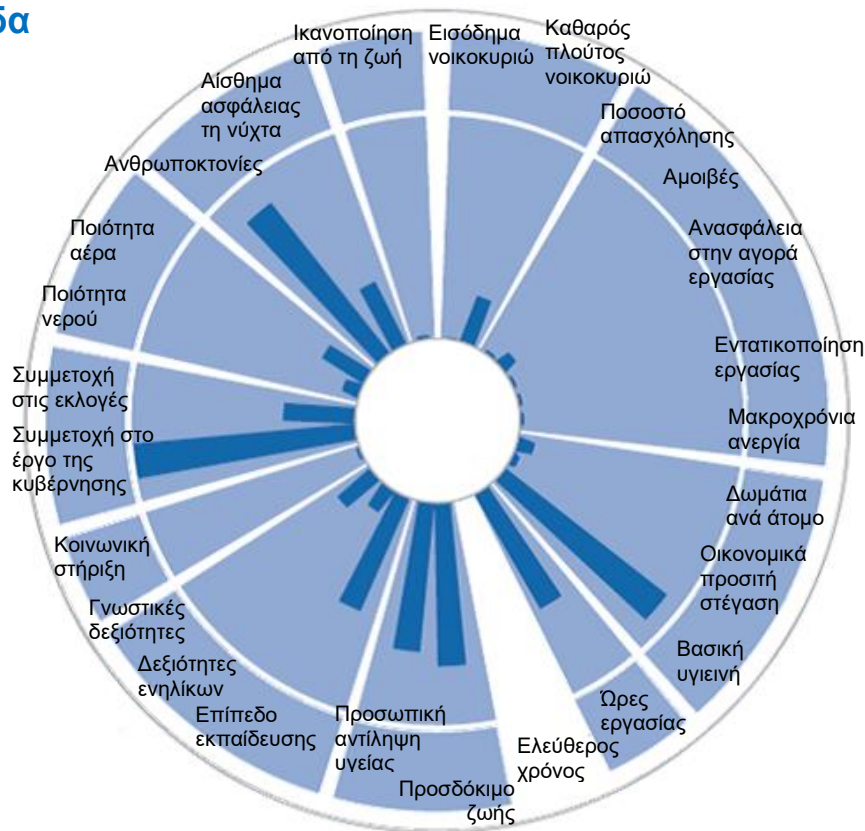
Την ανάλυση συμπληρώνει η απάντηση σε ερωτηματολόγιο **κατά πόσον οι ερωτώμενοι είναι ικανοποιημένοι από τη ζωή τους**, με το 10 να σημαίνει απόλυτα ικανοποιημένοι και το 0 καθόλου ικανοποιημένοι. Οι απαντήσεις στην Ελλάδα έχουν μέσο όρο 6,2 όταν ο μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ είναι 7,3. Πρωταθλήτριες χώρες αναδεικνύονται ο Καναδάς (8,1), με τη Φινλανδία και τη Σουηδία (αλλά και το Μεξικό!) να ακολουθούν με μέσο όρο 8.

Μία ενδεικτική σύγκριση της Ελλάδας με τη Σουηδία, η οποία ανήκει στις πρωταθλήτριες χώρες και στις υλικές ανέσεις και στην ποιότητα ζωής, δείχνει τις μεγάλες υστερήσεις και τα περιθώρια βελτίωσης που υπάρχουν, ιδίως στους δείκτες που σχετίζονται με το εισόδημα, την αγορά εργασίας, τη στέγαση, την εκπαίδευση και την ποιότητα του περιβάλλοντος. Οι διαφορές στις επιδόσεις σε αυτούς τους δείκτες αποτυπώνονται στο διάγραμμα **Δ03**.

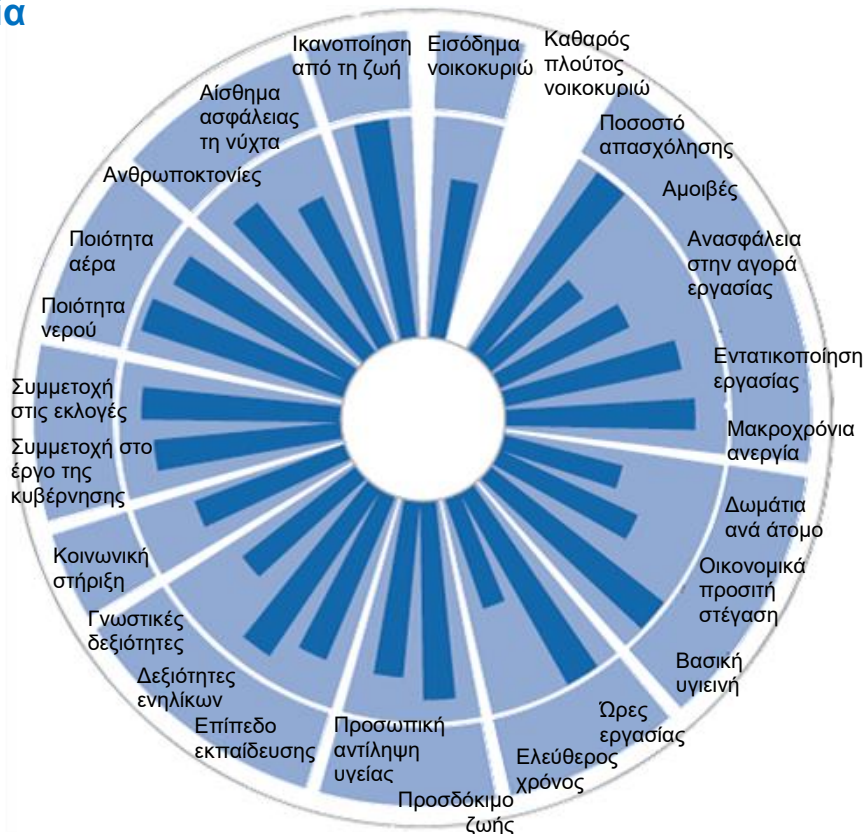
Ελλάδα

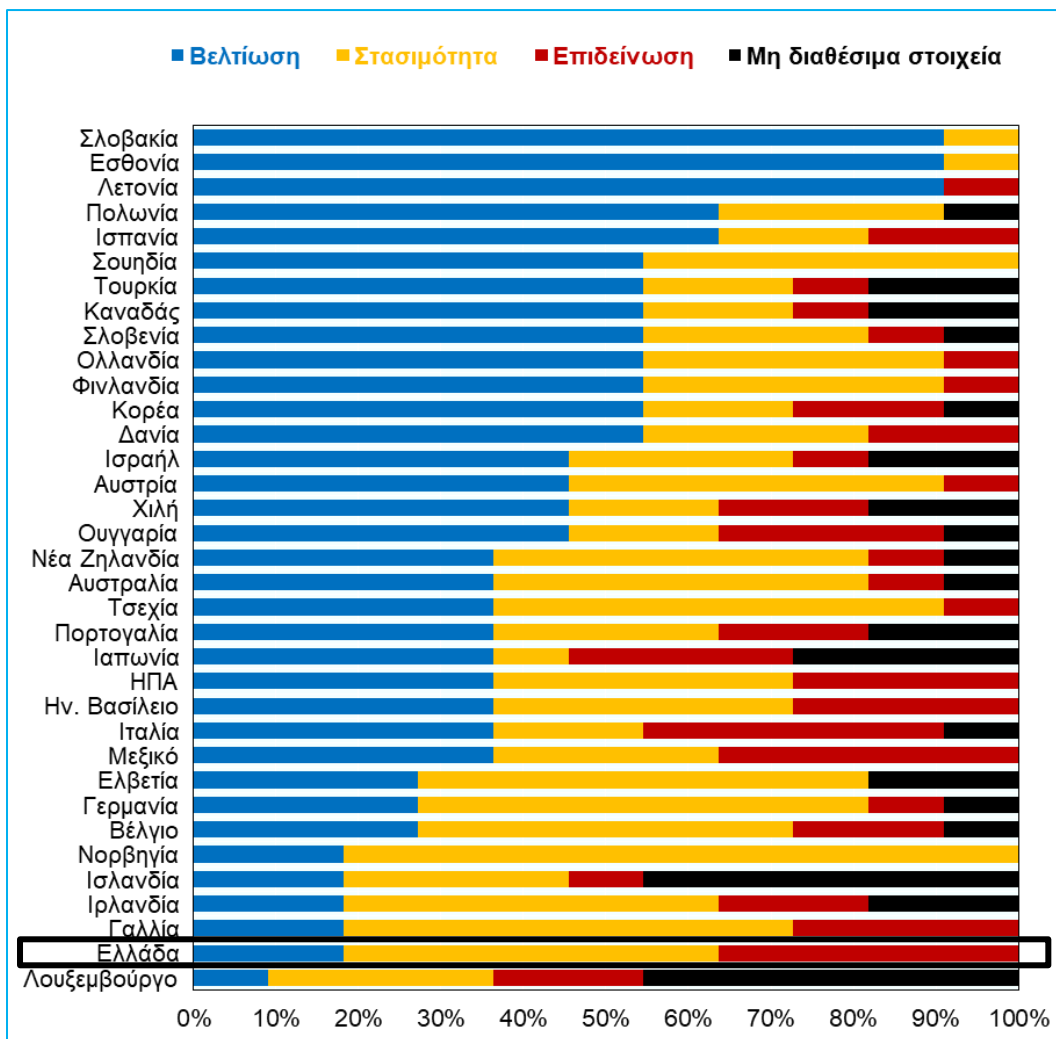
Δ03: Δείκτες υλικών συνθηκών διαβίωσης και ποιότητας ζωής: Σύγκριση Ελλάδας - Σουηδίας
(ΟΟΣΑ, [How's life? 2017](#))

Σημ.: Στο διάγραμμα φαίνονται οι επιδόσεις στους δείκτες υλικών συνθηκών διαβίωσης και ποιότητας ζωής σε σύγκριση με τις χώρες του ΟΟΣΑ. Σε όλες τις περιπτώσεις, οι ράβδοι με το μεγαλύτερο μήκος αντιστοιχούν σε καλύτερη επίδοση, είτε ο σχετικός δείκτης έχει θετικό περιεχόμενο είτε αρνητικό (π.χ. ανθρωποκτονίες). Στην περίπτωση της Ελλάδας δεν υπάρχουν στοιχεία για τον ελεύθερο χρόνο των εργαζομένων και στην περίπτωση της Σουηδίας δεν υπάρχουν στοιχεία για τον καθαρό πλούτο των νοικοκυριών.

Σουηδία

Δ04: Μεταβολή σε επιλεγμένους δείκτες ποιότητας ζωής, σύγκριση με το 2005
(ΟΟΣΑ, *How's life? 2017*)

Με βάση τα ανωτέρω στοιχεία, και λαμβάνοντας υπόψη όλους τους σχετικούς δείκτες των χαρακτηριστικών ποιότητας ζωής, στο διάγραμμα Δ04 παρουσιάζεται η μεταβολή σε κάθε χώρα του ΟΟΣΑ σε σχέση με το 2005, και οι χώρες κατατάσσονται κατά σειρά βελτίωσης. Σημειώνεται ότι μια χώρα μπορεί να βρίσκεται σε χαμηλή θέση κατάταξης εάν έχουν βελτιωθεί λίγο οι δείκτες μιας και ήδη οι συνθήκες είναι ήδη πολύ καλές, με την προϋπόθεση, όμως, να έχουν ταυτόχρονα χειροτερεύσει πολλοί άλλοι δείκτες. Στην κατάταξη αυτή, η Ελλάδα βρίσκεται και πάλι στην προτελευταία θέση με το 18% των δεικτών να έχουν βελτιωθεί και το 37% να έχουν χειροτερεύσει. Σε παρόμοια θέση βελτίωσης βρίσκονται και χώρες όπως η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Νορβηγία, το Βέλγιο και η Γερμανία, με χαμηλότερο, όμως, ποσοστά χειροτέρευσης από την Ελλάδα. Οι χώρες με υψηλά

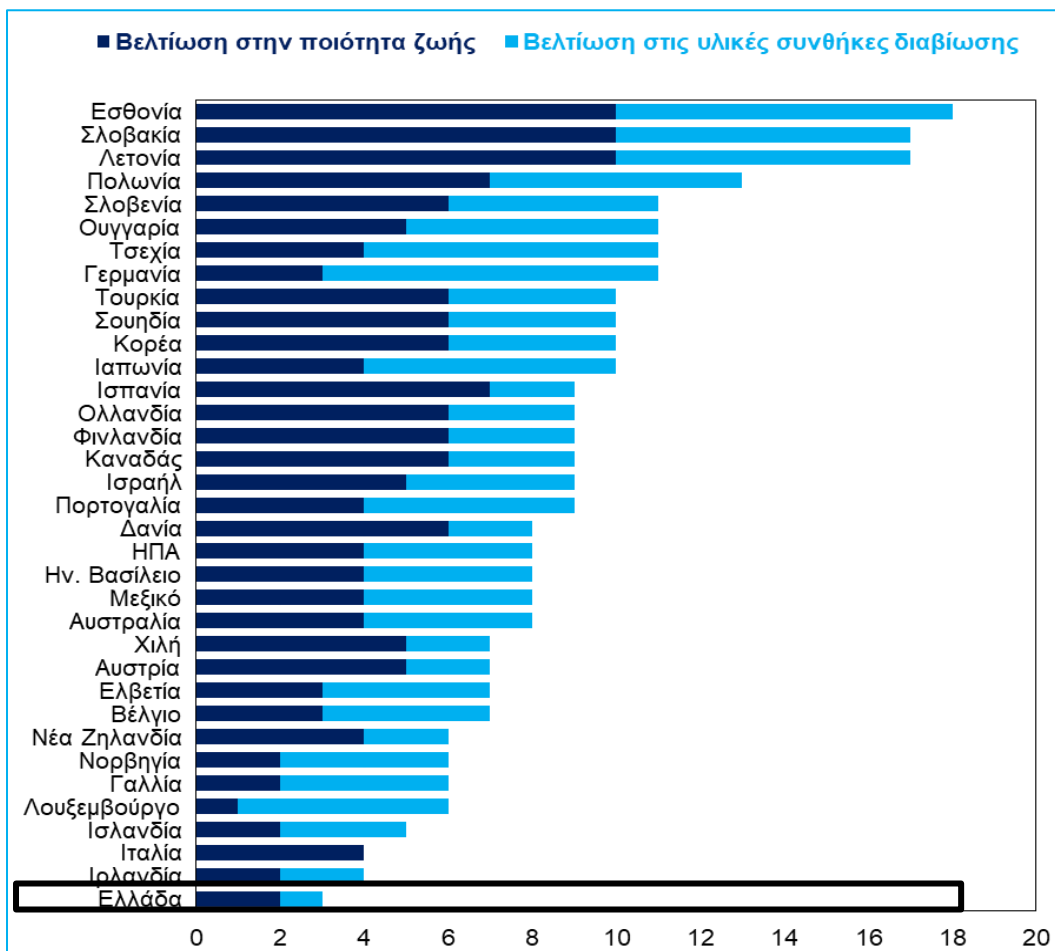
ποσοστά βελτίωσης και μικρά ποσοστά χειροτέρευσης είναι και πάλι πολλές από τις χώρες του πρώην Ανατολικού Μπλοκ, καθώς και χώρες όπως η Ισπανία, η Ολλανδία, οι Σκανδιναβικές χώρες, με τις αγγλοσαξωνικές χώρες (ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία) να βρίσκονται στο χαμηλότερο 1/3 της κατάταξης, με την εξαίρεση του Καναδά που βρίσκεται στο υψηλότερο 1/3 της κατάταξης.

Στο διάγραμμα **Δ05** παρουσιάζεται, συμπληρωματικά, η κατάταξη των χωρών του ΟΟΣΑ με βάση τα **ποσοστά των δεικτών που δείχνουν μόνο βελτίωση από το 2005 και μετά** και στις δύο κατηγορίες, δηλαδή και στις υλικές συνθήκες διαβίωσης και στα χαρακτηριστικά ποιότητας ζωής. Και πάλι η Ελλάδα δείχνει την μικρότερη βελτίωση και στις δύο κατηγορίες δεικτών, με ορισμένες χώρες να δείχνουν πιο ισορροπημένη βελτίωση από άλλες μεταξύ των δύο κατηγοριών δεικτών. Σημειώνεται και πάλι ότι ορισμένες χώρες που βρίσκονται χαμηλά στην κατάταξη μπορεί να μην είχαν εξαρχής μεγάλα περιθώρια βελτίωσης (π.χ. Λουξεμβούργο).

Τέλος, στο διάγραμμα της πρώτης σελίδας, αποτυπώνεται η σχέση μεταξύ υλικών συνθηκών διαβίωσης και χαρακτηριστικών ποιότητας ζωής για όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ. Για χώρες κοντά στη διαγώνιο γραμμή, οι κάτοικοι έχουν μια ποιότητα ζωής που, εν πολλοίς, αντανακλά, ή είναι σε αρμονία με, τις

υλικές συνθήκες διαβίωσης στη χώρα τους. Η Νορβηγία, η Σουηδία και ο Καναδάς και η Ελβετία είναι χώρες με το πιο υψηλό επίπεδο διαβίωσης και την πιο υψηλή ποιότητα ζωής. Στο αντίθετο άκρο βρίσκονται χώρες όπως η Τουρκία, το Μεξικό, η Χιλή, η Ουγγαρία και η Λετονία. Χώρες που βρίσκονται σχετικά μακριά από την διαγώνιο γραμμή, μπορεί να διαθέτουν υψηλό επίπεδο υλικών συνθηκών διαβίωσης (ΗΠΑ, Αυστραλία) αλλά δυσανάλογα χαμηλότερο επίπεδο ποιότητας ζωής, ή το αντίστροφο (Φινλανδία, Δανία), όπου η υψηλή ποιότητα ζωής μπορεί και επιτυγχάνεται σε χαμηλότερο επίπεδο υλικών συνθηκών διαβίωσης. Τέλος, η Ελλάδα βρίσκεται σε μια θέση που συνδυάζει τις πιο χαμηλές υλικές συνθήκες διαβίωσης σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, με δυσανάλογα υψηλότερη, αν και ακόμα σχετικά χαμηλή, ποιότητα ζωής, που επιτυγχάνουν χώρες με υψηλότερες υλικές συνθήκες διαβίωσης, όπως η Ιταλία, η Πορτογαλία, το Ισραήλ, η Κορέα και, οριακά, ακόμη και οι ΗΠΑ.

Δ05: Μεταβολή σε επιλεγμένους δείκτες υλικών συνθηκών διαβίωσης και ποιότητας ζωής, σύγκριση με το 2005
(ΟΟΣΑ, [How's life? 2017](#))

Οικονομικές εξελίξεις

Οικονομικό κλίμα: Μικρή επιδείνωση παρουσίασε το οικονομικό κλίμα τον Ιανουάριο του 2019, κυρίως λόγω της πτώσης των προσδοκιών στις υπηρεσίες, ενώ στη βιομηχανία, το λιανικό εμπόριο και τις κατασκευές το κλίμα βελτιώθηκε ελαφρά. Ανοδικά συνέχισε να κινείται επίσης ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης, καθώς τα νοικοκυριά εμφανίζονται περισσότερο αισιόδοξα για την οικονομική τους κατάσταση, ενώ βελτιώνεται και η πρόθεσή τους για μείζονες αγορές (έπιπλα, ηλεκτρικές συσκευές κλπ).

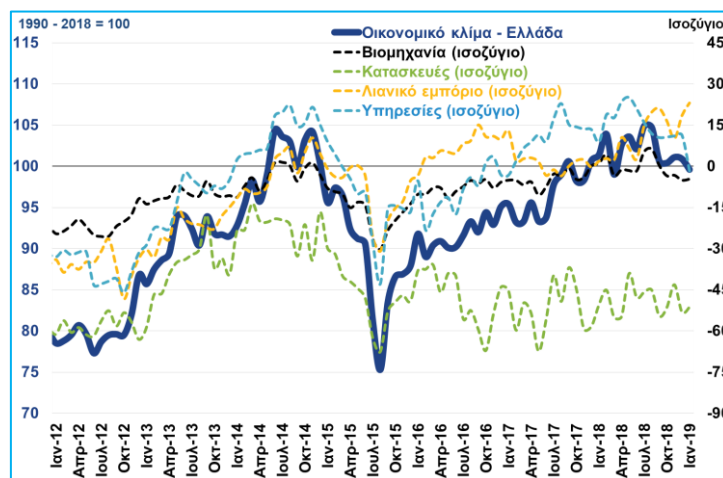
Ειδικότερα, ο δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στις 99,6 μονάδες τον Ιανουάριο του 2019, από 100,9 μονάδες τον προηγούμενο μήνα και 101,4 μονάδες τον Ιανουάριο του 2018 (Δ06).

Παράλληλα, η καταναλωτική εμπιστοσύνη διαμορφώθηκε στις -28,3 μονάδες, από -31 μονάδες τον προηγούμενο μήνα και -47,8 μονάδες τον Ιανουάριο του 2018 (Δ07).

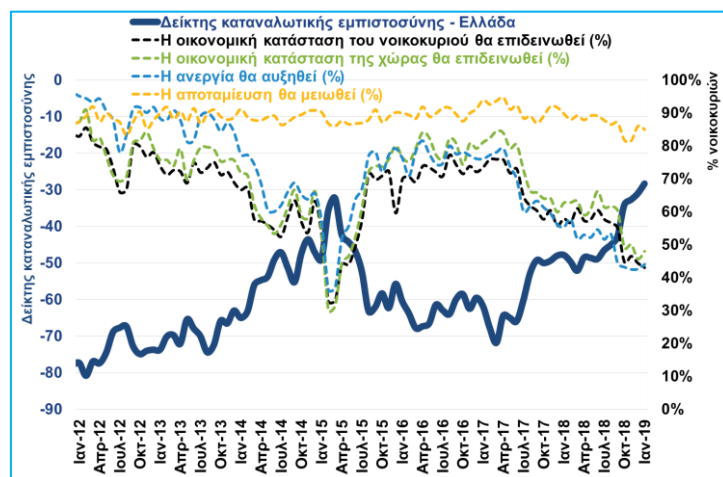
Σημειώνεται ότι στην ΕΕ-28 και στην Ευρωζώνη το οικονομικό κλίμα επιδεινώθηκε σημαντικά τον Ιανουάριο του 2019 (στις 106,1 και 106,2 μονάδες αντίστοιχα, από 107,5 και 108 μονάδες αντίστοιχα τον προηγούμενο μήνα) κυρίως λόγω της περαιτέρω εξασθένησης των προσδοκιών στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες, ενώ καταγράφεται ελαφρά ανάκαμψη στο λιανικό εμπόριο και την καταναλωτική εμπιστοσύνη (Δ08).

Πέρα από τις τάσεις που καταγράφονται στην ΕΕ-28 και την Ευρωζώνη, οι δείκτες οικονομικού κλίματος και καταναλωτικής εμπιστοσύνης στην Ελλάδα ακολουθούν μία πορεία που παρατηρείται γενικά σε προεκλογικές περιόδους. Σε αυτές τις περιόδους, η αισιοδοξία των νοικοκυριών επηρεάζει θετικά τις προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο, ενώ οι επιχειρήσεις στη βιομηχανία, τις κατασκευές και τις υπηρεσίες δείχνουν να τηρούν μία στάση αναμονής, διαμορφώνοντας μικτές τάσεις, οι οποίες επηρεάζονται περισσότερο και από τις διεθνείς εξελίξεις.

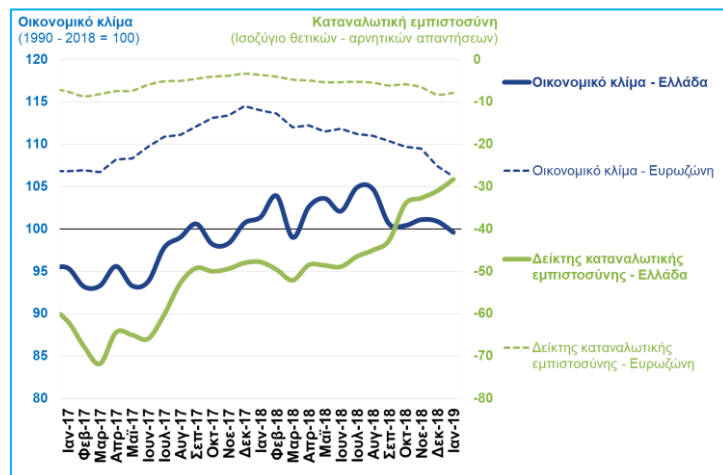
Δ06: Δείκτης οικονομικού κλίματος και επιχειρηματικές προσδοκίες στους βασικούς κλάδους (ΕΕ - DG ECFIN, Ιαν. 2019)

Δ07: Καταναλωτική εμπιστοσύνη και εκτιμήσεις νοικοκυριών (ΕΕ - DG ECFIN, Ιαν. 2019)

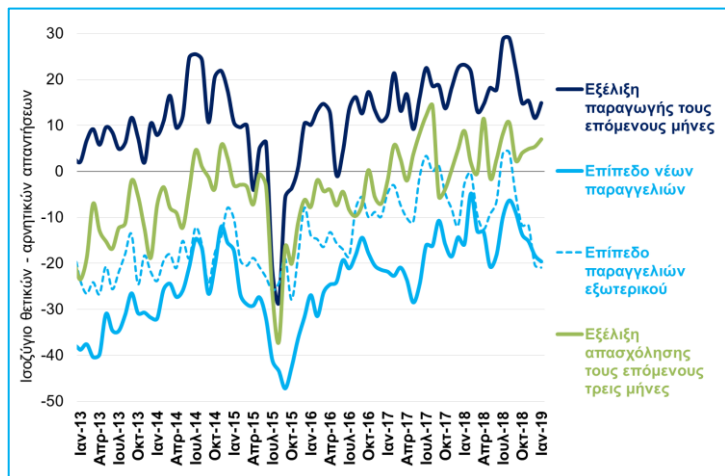

Δ08: Οικονομικό κλίμα και καταναλωτική εμπιστοσύνη στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη (ΕΕ - DG ECFIN, Ιαν. 2019)

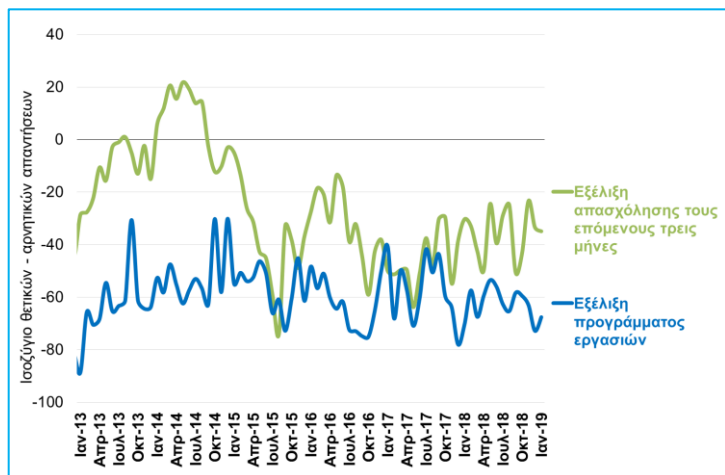

Δ09: Επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία
(EE - DG ECFIN, Ιαν. 2019)

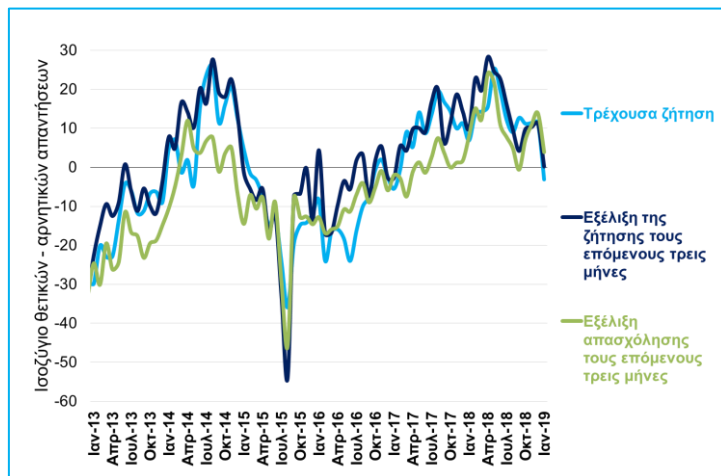
Δ10: Επιχειρηματικές προσδοκίες στις κατασκευές
(EE - DG ECFIN, Ιαν. 2019)

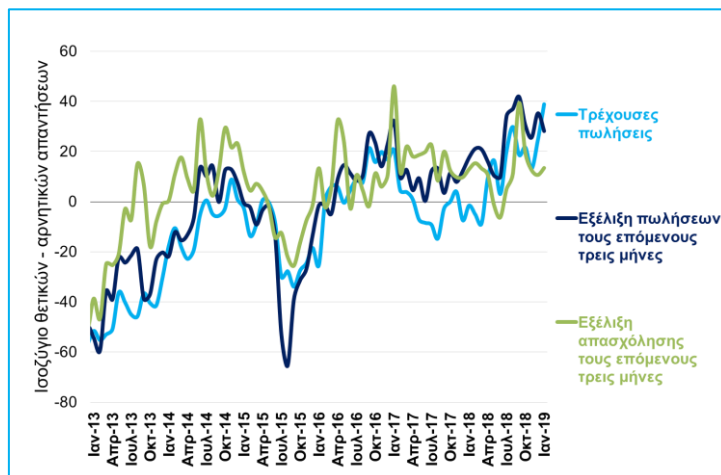
Πιο αναλυτικά, στη βιομηχανία οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για το επίπεδο των νέων παραγγελιών, τόσο από την εγχώρια αγορά, όσο και οι παραγγελίες για εξαγωγές, επιδεινώθηκαν, ενώ αντίθετα οι προβλέψεις για την παραγωγή και την απασχόληση το επόμενο τρίμηνο βελτιώθηκαν (Δ09). Παράλληλα, το 79% των επιχειρήσεων δεν αναμένει μεταβολές στις τιμές, ενώ αναφορικά με τα εμπόδια στην παραγωγική δραστηριότητα, το 27% δηλώνει ως σημαντικότερο εμπόδιο την ανεπάρκεια ζήτησης και το 16% την κεφαλαιακή ανεπάρκεια.

Στις κατασκευές καταγράφεται ελαφρά βελτίωση των προσδοκιών, κυρίως στις ιδιωτικές, χωρίς όμως να διαμορφώνεται μία σαφής ανοδική τάση (Δ10). Πάντως, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα, με βάση τον όγκο των νέων αδειών παρουσίασε

Δ11: Επιχειρηματικές προσδοκίες στις υπηρεσίες
(EE - DG ECFIN, Ιαν. 2019)

Δ12: Επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο
(EE - DG ECFIN, Ιαν. 2019)

ανάκαμψη το 2017 (+19,4%) και ενισχύθηκε περαιτέρω το 2018 (+18,8% το διάστημα Ιαν – Οκτ), με τον τουρισμό και τη διάδοση της βραχυχρόνιας μίσθωσης κατοικιών να συμβάλλουν θετικά.

Στις υπηρεσίες, η επιδείνωση του κλίματος τον Ιανουάριο του 2019 ακολουθεί την εποχικότητα των προηγούμενων ετών, ωστόσο η πτώση των επιχειρηματικών προσδοκιών (για 4^ο συνεχόμενο μήνα) είναι εντονότερη σε σύγκριση με τις αντίστοιχες περιόδους το 2018 και το 2017 (Δ11).

Τέλος, στο λιανικό εμπόριο οι επιχειρηματικές προσδοκίες ανέκαμψαν σημαντικά, ιδίως αναφορικά με την εξέλιξη των πωλήσεων (Δ12), με τη βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης και την έναρξη των χειμερινών εκπτώσεων να ενισχύουν αυτή την τάση.

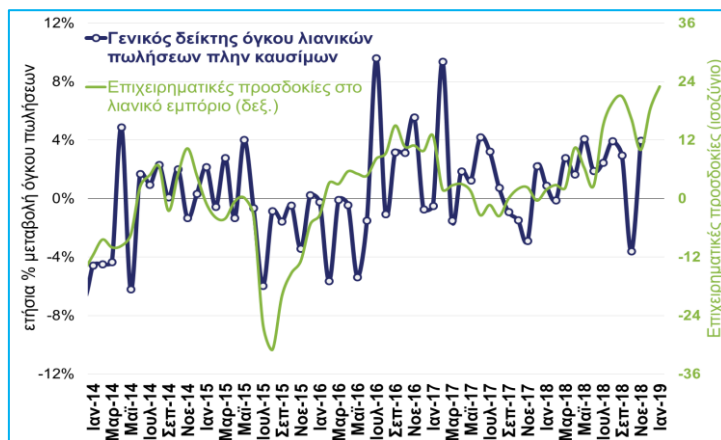

Λιανικές πωλήσεις: Αύξηση +4% σε ετήσια βάση σημείωσε ο όγκος λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων τον Νοέμβριο του 2018, έπειτα από πτώση -3,6% τον προηγούμενο μήνα. Σημειώνεται ότι η πτώση του όγκου λιανικών πωλήσεων τον Οκτώβριο του 2018 ακολούθησε την επιδείνωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο κατά τον ίδιο μήνα (**Δ13**) και μπορεί να αποδοθεί στη λήξη της τουριστικής περιόδου και τις αυξημένες φορολογικές υποχρεώσεις των νοικοκυριών. Από την άλλη πλευρά, οι ενδιάμεσες χειμερινές εκπτώσεις τον Νοέμβριο φαίνεται ότι συνέβαλαν στην ανάκαμψη των λιανικών πωλήσεων, ενώ οι επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο κινούνται θετικά μέχρι και τον Ιανουάριο του 2019.

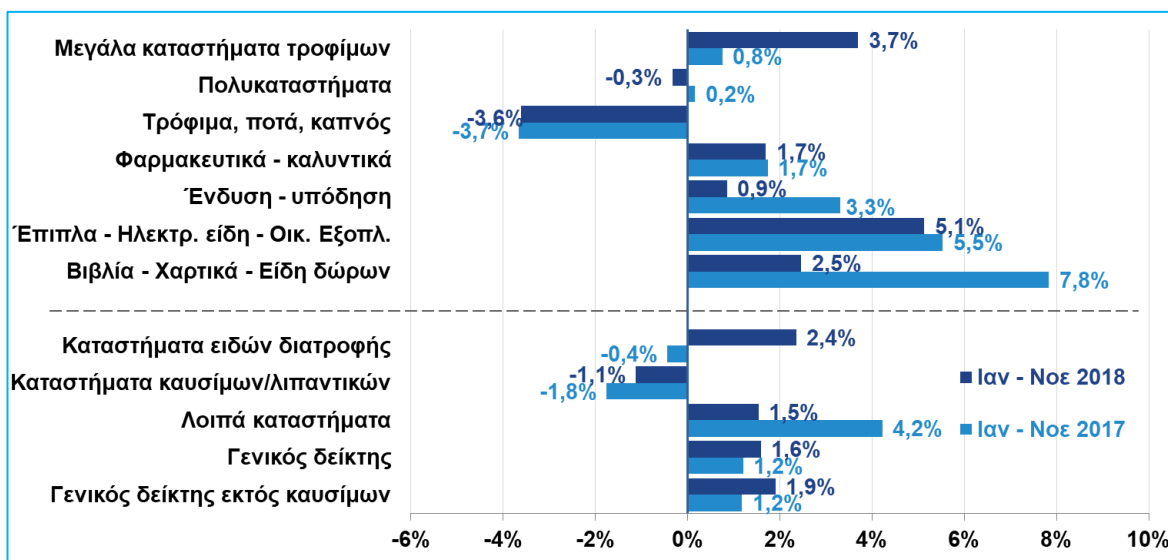
Πιο αναλυτικά, η άνοδος των λιανικών πωλήσεων τον Νοέμβριο του 2018 προήλθε κυρίως από τα μεγάλα καταστήματα τροφίμων (+5,1%), τα καταστήματα βιβλίων, χαρτικών και ειδών τεχνολογίας (+7,2%), τα καταστήματα επίπλων (+5,2%) και τα καταστήματα ένδυσης και υπόδησης (+3,3%). Αντίθετα, στα πολυκαταστήματα ο όγκος λιανικών πωλήσεων υποχώρησε σημαντικά (-10,4%).

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Νοε 2018, ο όγκος λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων αυξήθηκε κατά +1,9%, επιπλέον αύξησης +1,2% το αντίστοιχο διάστημα του 2017, με τις περισσότερες κατηγορίες καταστημάτων να καταγράφουν θετικές μεταβολές (**Δ14**).

Δ13: Δείκτης όγκου πωλήσεων και επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο (ΕΛΣΤΑΤ, Νοε. 2018, IOBE και ΕΕ - DG ECFIN, Ιαν. 2019)

Δεδομένης της βελτίωσης της καταναλωτικής εμπιστοσύνης και των επιχειρηματικών προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο, ο όγκος λιανικών πωλήσεων αναμένεται να κινηθεί ανοδικά τους επόμενους μήνες. Σε κάθε περίπτωση, τα στοιχεία των τελευταίων ετών καταγράφουν στροφή των καταναλωτών σε μεγαλύτερα καταστήματα, ιδίως όσον αφορά τα τρόφιμα (αύξηση του όγκου πωλήσεων στα μεγάλα καταστήματα κατά +3,7% το διάστημα Ιαν – Νοε 2018, έναντι πτώσης -3,6% στα εξειδικευμένα καταστήματα τροφίμων κατά το ίδιο διάστημα), καθώς επίσης και σταθερά ανοδική τάση στα καταστήματα βιβλίων και προϊόντων τεχνολογίας (+2,5% το διάστημα Ιαν – Νοε 2018, επιπλέον αύξησης +7,8% το αντίστοιχο διάστημα το 2017) και επίπλων (+5,1% το διάστημα Ιαν – Νοε 2018, επιπλέον αύξησης +5,5% το αντίστοιχο διάστημα το 2017).

Δ14: Δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατά κατηγορία καταστημάτων (ΕΛΣΤΑΤ, Νοε. 2018)

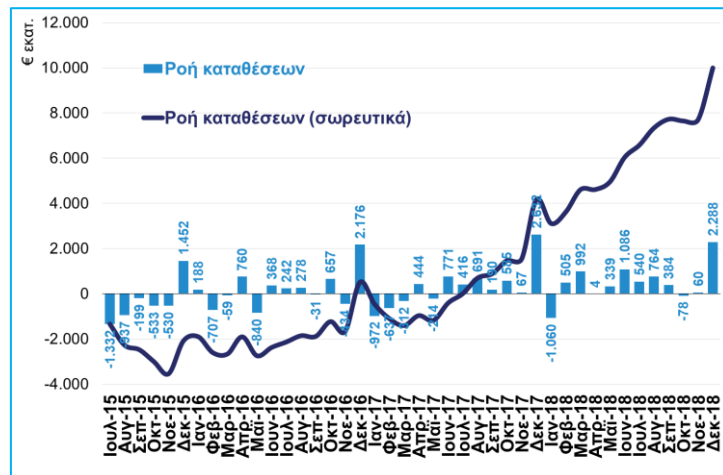

Χρηματοδότηση και καταθέσεις: Άνοδο +€2,3 δισ. σημείωσαν οι καταθέσεις των νοικοκυριών τον Δεκέμβριο του 2018, γεγονός το οποίο αποδίδεται κυρίως στην καταβολή των αγροτικών επιδοτήσεων, ύψους περίπου €2 δισ., και του δώρου Χριστουγέννων στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα. Παράλληλα, η μηνιαία ροή καταθέσεων των επιχειρήσεων ήταν θετική κατά +€1,2 δισ., κυρίως λόγω του κλεισίματος των βιβλίων του οικονομικού έτους. Συνολικά, οι καταθέσεις του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα στις ελληνικές τράπεζες αυξήθηκαν κατά €4,8 δισ. τον Δεκέμβριο του 2018, με το υπόλοιπό τους να διαμορφώνεται σε €152,4 δισ., έναντι €137,8 δισ. τον Δεκέμβριο του 2017 (+€14,6 δισ.). Από αυτές, οι καταθέσεις των νοικοκυριών ανέρχονται σε €110 δισ. (έναντι €103,9 δισ. τον Δεκέμβριο του 2017), των επιχειρήσεων σε €22,8 δισ. (έναντι €20,8 δισ. τον Δεκέμβριο του 2017) και της γενικής κυβέρνησης σε €17,9 δισ. (έναντι €11,5 δισ. τον Δεκέμβριο του 2017). Σημειώνεται ότι από τον Ιούλιο του 2015, όταν επιβλήθηκαν τα capital controls, η σωρευτική αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών διαμορφώνεται σε €10 δισ., όσο περίπου και των επιχειρήσεων (€9,3 δισ., Δ15 και Δ16).

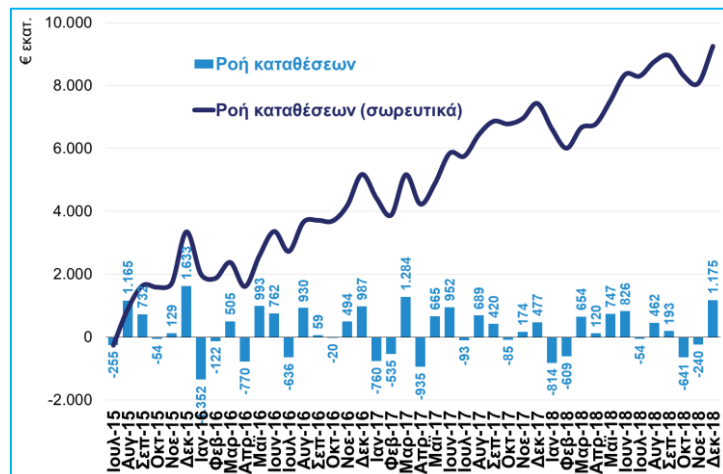
Την ίδια ώρα, ο ρυθμός χρηματοδότησης των επιχειρήσεων επέστρεψε σε θετικό έδαφος (+0,3%) έπειτα από 9 μήνες αρνητικής μεταβολής (Δ17). Αντίθετα, ο ρυθμός επέκτασης της χρηματοδότησης των νοικοκυριών παρέμεινε αρνητικός (-2,8% στα στεγαστικά δάνεια και -0,8% στα καταναλωτικά).

Σημειώνεται ότι η σταθερή αύξηση των καταθέσεων το 2018, σε συνδυασμό με τον αρνητικό ρυθμό χρηματοδότησης κατά το μεγαλύτερο μέρος του έτους, οδήγησε στην μείωση της παροχής έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα κάτω από το όριο των €2 δισ., σηματοδοτώντας ουσιαστικά την απεξάρτηση των ελληνικών τραπεζών από τον μηχανισμό έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα (ELA).

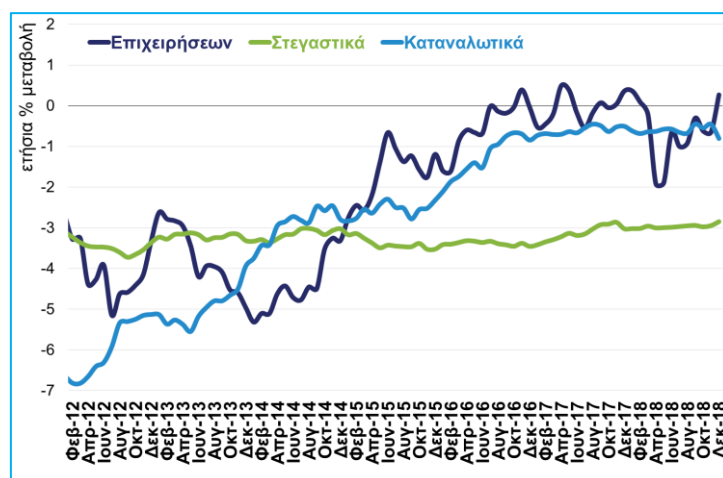
Δ15: Καταθέσεις νοικοκυριών (ΤΤΕ, Δεκ. 2018)

Δ16: Καταθέσεις επιχειρήσεων (ΤΤΕ, Δεκ. 2018)

Δ17: Χρηματοδότηση επιχειρήσεων και νοικοκυριών – ετήσια % μεταβολή (Τράπεζα της Ελλάδος, Δεκ. 2018)

Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών: Αύξηση +3,4% σε τρέχουσες τιμές σημείωσε το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών το 9μηνο του 2018, σύμφωνα με τα στοιχεία εθνικών λογαριασμών της ΕΛΣΤΑΤ. Η μεταβολή αυτή οφείλεται κυρίως:

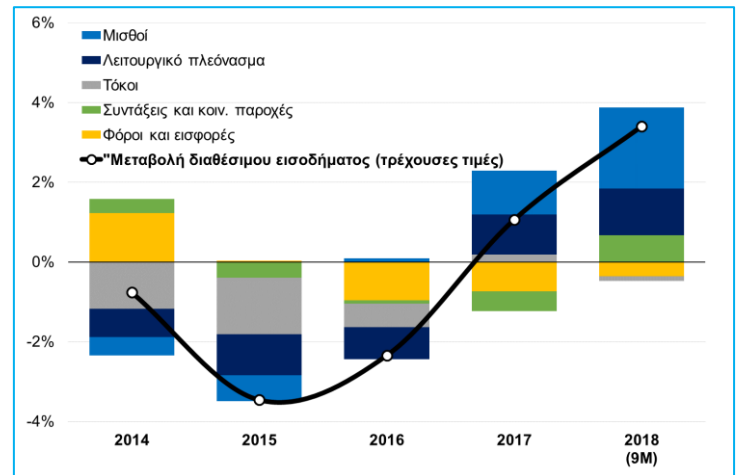
- στην αύξηση των συνολικών αμοιβών εργασίας κατά +4%, η οποία προήλθε από την άνοδο της απασχόλησης μισθωτών κατά +2,1% και την αύξηση των μισθών ανά μισθωτό κατά +1,9%,
- στην αύξηση του συνολικού λειτουργικού πλεονάσματος (κέρδη επιχειρήσεων, αμοιβές αυτοαπασχολουμένων, τεκμαρτά ενοίκια κλπ) κατά +2,4%,
- στην ενίσχυση του εισοδήματος από συντάξεις και λοιπές κοινωνικές παροχές κατά +2,1% και
- στην αύξηση των φόρων και εισφορών κατά +1%, η οποία συνέβαλε αρνητικά κατά -0,4 π.μ.

Με βάση τις παραπάνω μεταβολές, η άνοδος του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών κατά +4% το 9μηνο του 2018 οφείλεται κατά +2 π.μ. στην αύξηση των μισθών, κατά +1,2 π.μ. στην αύξηση του ακαθάριστου λειτουργικού πλεονάσματος, κατά +0,7 π.μ. στην ενίσχυση του εισοδήματος από συντάξεις και λοιπές κοινωνικές παροχές, κατά -0,1 π.μ. στη μείωση των εισοδημάτων περιουσίας (τόκοι, μερίσματα κλπ), και κατά -0,4 π.μ. στην αύξηση των φόρων και των κοινωνικών εισφορών (**Δ18**).

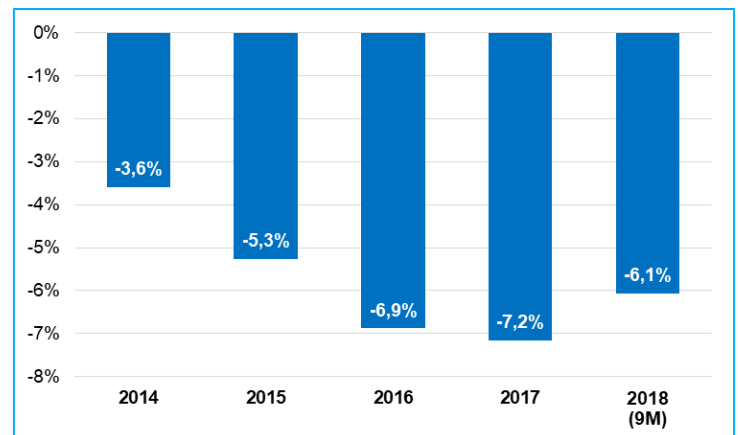
Την ίδια ώρα, το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών διαμορφώθηκε σε -6,1%, έναντι -7,2% στο σύνολο του 2017 και -6,9% το 2016 (**Δ19**).

Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού: Σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης το 2018 το πρωτογενές αποτέλεσμα διαμορφώθηκε στα €5,63 δισ. (από €6,22 δισ. το 2017), κυρίως λόγω εμφάνισης ενός μικρού πρωτογενούς ελλείμματος της τάξης των €250 εκατ. σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης (από οριακό πλεόνασμα €26 εκατ. πέρυσι) και την ελαφρά υποχώρηση του πρωτογενούς πλεονάσματος των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης σε €1,96 δισ. (€2,08 δισ. πέρυσι).

Δ18: Συμβολή στη μεταβολή του διαθέσιμου εισοδήματος σε τρέχουσες τιμές (ΕΛΣΤΑΤ, Γ' 3μηνο 2018)

Δ19: Ποσοστό αποταμίευσης νοικοκυριών (ΕΛΣΤΑΤ, Γ' 3μηνο 2018)

Η εξέλιξη αυτή καταγράφεται παρά την αύξηση των εσόδων από φόρους σε €49,9 δισ. (€47,8 δισ. πέρυσι) καθώς και την αύξηση των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές στα €21,4 δισ. (€20,7 δισ. πέρυσι, αύξηση που όμως ενσωματώνει και την αυξημένη εισφορά του δημοσίου στον ΕΦΚΑ), κυρίως λόγω της μεγάλης υποχώρησης στα έσοδα αποκρατικοποιήσεων σε €86 εκατ. από €1,26 δισ. πέρυσι (παραχώρηση περιφερειακών αεροδρομίων). Τις αυξήσεις των εσόδων αντιστάθμισαν –επίσης- η μεγάλη μείωση των εσόδων από μεταβιβάσεις (€4,07 δισ. από €5,4 δισ.) και – σε μικρότερο βαθμό - από την πλευρά των δαπανών η αύξηση των αμοιβών προσωπικού (€16,87

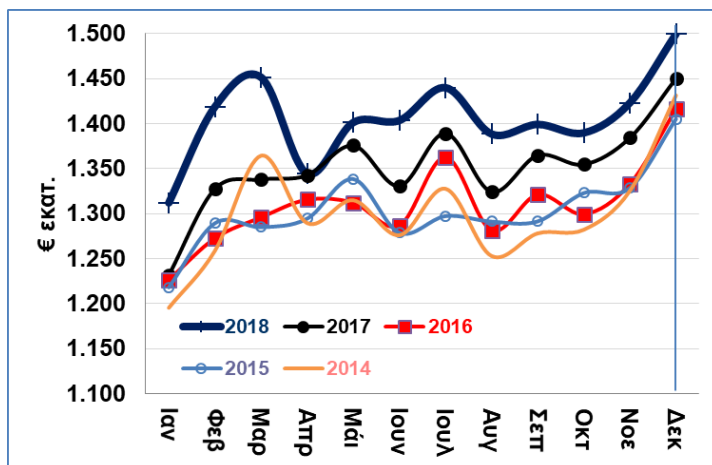
δισ. από €16,2 δισ. πέρυσι, που όμως και πάλι περιλαμβάνει την αύξηση της εισφοράς του δημοσίου ως εργοδότη στο ΕΦΚΑ που εμφανίζεται αντίστοιχα στις δαπάνες Δ20) και η ελαφρά αύξηση των κοινωνικών παροχών (€39,41 δισ. από €39,09 δισ. πέρυσι).

Πιο αναλυτικά, από την πλευρά των εσόδων, τα έσοδα από άμεσους φόρους της κεντρικής κυβέρνησης αυξήθηκαν σε €17,03 δισ. από €15,96 δισ. πέρυσι κυρίως λόγω της αύξησης σε €8,8 δισ. από €7,9 δισ. των εσόδων από φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων, ενώ καταγράφεται αύξηση των εσόδων από ΦΠΑ σε €15,2 δισ. από €14,6 δισ. (καθαρά από επιστροφές και συνεπώς μετά την αφαίρεση του ΦΠΑ αεροδρομίων), εικόνα που επιβεβαιώνει την καλή πορεία των εσόδων από ΦΠΑ μεταξύ άλλων και λόγω του μέτρου κατάργησης του μειωμένου ΦΠΑ σε ορισμένα νησιά.

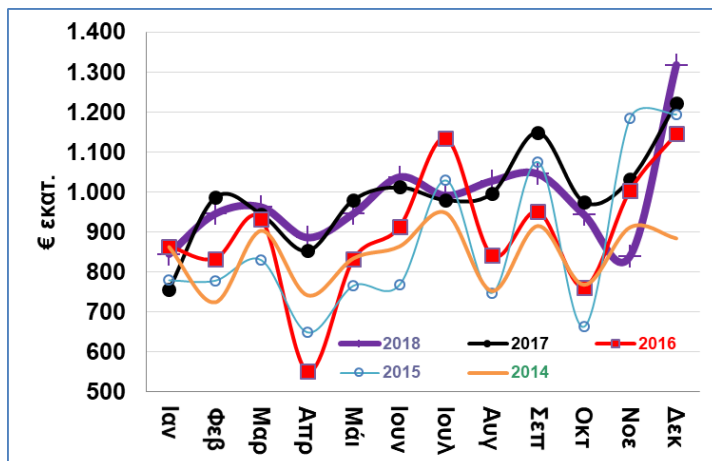
Σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης καταγράφεται και η μεγάλη μείωση των μεταβιβάσεων από φορείς εκτός της Γενικής Κυβέρνησης, η οποία αναφέρθηκε ήδη ως βασικός παράγοντας της ελαφράς μείωσης του πρωτογενούς πλεονάσματος της γενικής κυβέρνησης, σε €680 εκατ. από €1,67 δισ. πέρυσι, που οφείλεται κατά το ήμισυ σε ταμειακές ροές που αποτυπώνονται διαφορετικά σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης και κατά το ήμισυ σε μειωμένες ροές από την Ευρ. Ένωση και ένα ποσό που έχει να κάνει με τακτοποίηση πληρωμών που είχαν λάθος κωδικό ηλεκτρονικής πληρωμής και επιστροφές αχρεωστήτως καταβληθέντων μη φορολογικών ποσών.

Σε ότι αφορά τις ασφαλιστικές εισφορές, τα έσοδα των ΟΚΑ αυξήθηκαν σε €21,28 δισ. από €20,65 δισ. πέρυσι. Οι εισφορές νοικοκυριών μειώθηκαν ελαφρά σε €11,7 δισ. από €11,82 δισ. (Δ21, παρά την καλή πορεία των εσόδων το Δεκέμβριο 2018 και το γεγονός ότι μέχρι το τέλος του καλοκαιριού οι εισφορές ελευθέρων επαγγελματιών και μισθωτών του ιδιωτικού τομέα συνεισέφεραν στο να παραμείνουν τα έσοδα περίπου στο επίπεδο του 2017), ενώ των εργοδοτών αυξήθηκαν σε €9,5 δισ. από €8,83 δισ., εξέλιξη που είναι σε γενικές γραμμές ευθυγραμμισμένη με την

Δ20: Δαπάνες προσωπικού γενικής κυβέρνησης, περιλαμβανομένης αυξημένης εισφοράς σε ΕΦΚΑ.
(Πηγή Υπ. Οικ. Δεκ. 2018)

Δ21: Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές νοικοκυριών
(Πηγή Υπ. Οικ. Δεκ. 2018)

αύξηση της εισφοράς εργοδότη στον ΕΦΚΑ που καταγράφει ο προϋπολογισμός της κεντρικής κυβέρνησης (€596 εκατ. το 2018 αντί €292 εκατ. το 2017). Σχετικά, αν αναλογιστεί κανείς ότι η μισθοδοσία της κεντρικής κυβέρνησης ανέρχεται σε €9,2 δισ. και της γενικής κυβέρνησης σε €16,9 δισ., η αύξηση της εισφοράς στον ΕΦΚΑ για τη γενική κυβέρνηση ερμηνεύει ένα σημαντικό μέρος της αύξησης των δαπανών για αμοιβές προσωπικού.

Σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης η δαπάνη για «λοιπές κοινωνικές παροχές» μειώθηκε σε €1,75 δισ. από €2,24 δισ. πέρυσι. Την ίδια ώρα οι «λοιπές παροχές» των ΟΚΑ ανήλθαν το 2018 σε €2,48 δισ. από 1,3 δισ. πέρυσι, ενώ οι παροχές ασθένειας παρέμειναν περίπου σταθερές (€4,65 δισ. από €4,59

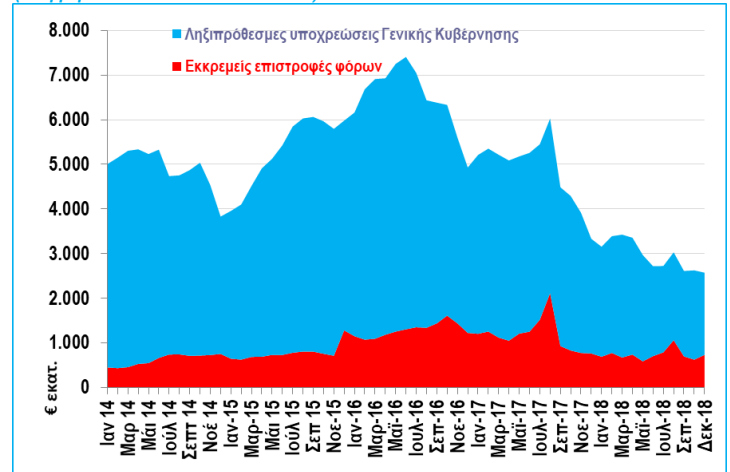

δισ.) και οι δαπάνες για συντάξεις μειώθηκαν ελαφρά σε €29,4 δισ. από €29,9 δισ. Επιβεβαιώνεται έτσι και σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης ότι οι κοινωνικές δαπάνες κινήθηκαν περίπου στα επίπεδα του 2017, αλλά με σημαντικές εσωτερικές ανακατανομές στα διάφορα σχετικά προγράμματα και τους φορείς υλοποίησης.

Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές της γενικής κυβέρνησης προς φορείς της αγοράς συνέχισαν την πτωτική τους πορεία, ανερχόμενες το Δεκέμβριο του 2018 σε 2,04 δισ. (3,3 δισ. το Δεκέμβριο 2017, [Δ22](#)), κυρίως λόγω της υποχώρησης των οφειλών του ΕΟΠΠΥ (πάντα με την εκκρεμότητα εφαρμογής των clawback & rebate) αλλά και της κεντρικής κυβέρνησης. Φυσικά εξαιρούνται οι οφειλές από ΦΠΑ και ΕΦΚ προς τη βιομηχανία, μεταξύ άλλων, και οι οφειλές για τις οποίες δεν έχει εκδοθεί ΑΦΕΚ.

Δ22: Ληξιπρόθεσμες οφειλές κράτους προς ιδιώτες
(Πηγή Υπ. Οικ. Δεκ. 2018)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€362 δισ.
71% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
48% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€61 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€3,3 δισ.**
42% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
200.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€5 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δισ.
26% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
31% συνόλου****

* 17.454 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2016 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
T: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

